

MILENA ROGIĆ

BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC I GRAD SENJ

Milena Rogić
Sakralna baština Senj
HR 53270 Senj

UDK: 235.3 Stepinac, A.
Pregledni članak
Ur.: 2001-10-29

Zagrebački nadbiskup mons. dr. Alojzije Stepinac boravio je u Senju tri puta.

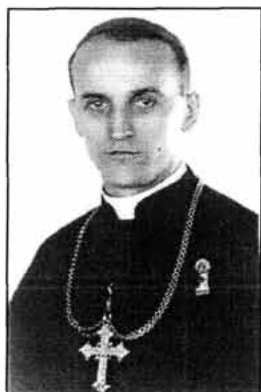
Prvi dolazak u Senj bio je 27. studenoga 1934., kada je predvodio pogreb senjskog biskupa mons. dr. Ivana Starčevića. U srpnju 1935. boravio je u Senju drugi put, i to prigodom ustoličenja senjskog biskupa mons. dr. Viktora Burića. Treći put je bio 15. listopada 1937., kada je služio sv. misu u kapeli biskupskog dvora u Senju.¹

U ovom radu donose se dva teksta objavljena u katoličkom dnevniku *Hrvatska straža*, prvi iz godine 1934. objavljen povodom smrti senjskog biskupa dr. Ivana Starčevića, a drugi iz godine 1935., gdje se opisuje ustoličenje senjskog biskupa Viktora Burića.

Pod nazivom "Svjetionik u našem gradu" 28. 7. 2000. u Sakralnoj baštini Senj u okviru stalnog postava otvorena je izložba domaće i inozemne literature o kardinalu Alojziju Stepincu, hrvatskom blaženiku. Istog dana prije 65 godina boravio je nadbiskup Stepinac u Senju prigodom ustoličenja dr. Viktora Burića za senjskoga i modruškog ili krbavskog biskupa.

Izložbu je svečano otvorio prvi biskup gospičko-senjske biskupije mons. dr. Mile Bogović, a o liku i djelu blaženog Alojzija Stepinca govorio je mons. dr. Juraj Batelja, promicatelj za proglašenje Stepinca blaženikom.

¹ Ovaj posjet utvrđen je prema zapisima iz nadbiskupova dnevnika koje je prenio mons. dr. Juraj Batelja u svom govoru na otvorenju izložbe "Svjetionik u našem gradu" u Sakralnoj baštini Senj.

Sl. 1. Nadbiskup
A. Stepinac 1937.

Ta je izložba postavljena zahvaljujući donaciji velečasnoga Ante Kosine Senjanina², koji je kao bogoslov 1945. godine otišao iz Senja. Cijeli svoj život u tuđini s posebnom pozornošću i marom skuplja sve što se piše o kardinalu Alojziju Stepincu. To se ne odnosi samo na knjige i članke nego i na male novinske obavijesti. Ima više kutija novinskih izrezaka koje nismo mogli sve ni postaviti na ovoj izložbi.

Velečasni Ante Kosina zbog bolesti nije mogao prisustvovati otvorenju izložbe te je poslao pozdravni brzojav koji je po njegovoj želji pročitao velečasni Tomislav Rogić, domaći sin, jedini iz Senja zaređen za svećenika nakon velečasnog Ante.

² Velečasni Ante Kosina rodio se u Senju na blagdan Gospe Lurdske, 11. veljače 1921. u obitelji Pavla Kosine i Anke r. Blažević. Osnovnu školu i gimnaziju pohađao je u Senju. Nakon završene gimnazije opredijelio se za svećeničko zvanje. Bogoslovske nauke nije mogao dovršiti u Senju jer je upravo 1940. senjsko sjemenište bilo zatvoreno. Svoje teološko školovanje nastavlja u Zagrebu, gdje se nastava neredovito održava, a u sjemeništu nema hrane za bogoslove. Nastavlja studij u Sarajevu, gdje su se pojavili isti problemi. Početkom travnja 1945. jedna grupa svećenika ukrcava se u Senju na neki drveni brod koji je gotovo potonuo od brojnih putnika koji su bježali pred partizanima. Tu su svećenici: dr. Ivan Blažević, Vladimir Usmiani, Josip Lončarić, Josip Burić, Anton i Stanko Golik, dr. Nikola Šojat. Među njima je i bogoslov Ante Kosina. U Crikvenici se prekrcavaju na njemački vojni brod za Rijeku. Odlučuju krenuti prema Trstu kako bi se za kraće vrijeme, dok prođe glavna opasnost, sklonili pred partizanima. Svi će oni umrijeti u inozemstvu, osim Stanka Golika, koji još živi u SAD i našega velečasnog Ante Kosine, koji sada živi u Ludwigshafenu u Njemačkoj.

U izgnanstvu Ante se s brojnim drugim svećenicima prognanicima nastanio u Hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu. Teološko školovanje nastavlja najprije na Gregorini (jednu godinu), a zatim na teološkom fakultetu u Napulju (dvije godine). Završio je studij s licencijatom, tj. magisterijem. U Rimu ostaje zajedno s mons. Golikom i drugima na usluzi brojnim izbjeglim Hrvatima koji traže pomoć. Crkvi u Hrvata potrebni su na teološkim učilištima mladi profesorski kadrovi. Jugoslavenske vlasti ne dopuštaju nikome odlazak na studije u Rim ako Zavod sv. Jeronima u Rimu ne napuste hrvatski svećenici emigranti. U interesu većeg dobra prognani svećenici traže drugdje mjesto za život i rad. Kosini se pruža prilika u Dakoti (USA), ali na koncu završava kao duhovnik u saveznom logoru u Nürnbergu (Njemačka). Nedugo nakon toga odlazi u Kaiserslautern, gdje je bilo Hrvata emigranata u pomoćnoj službi pri američkoj vojsci. Tu ostaje 13 godina. Kada su se otvorile jugoslavenske granice, nastaje brojna ekonomska emigracija, osobito iz Hrvatske. Tada se Kosina posvećuje najviše tim Hrvatima i preseljuje se u Ludwigshafen, gdje će ostati sve do danas. Kao svećenik mogao je nesmetano doći u svoj Senj tek 1990. Do tada su vlasti budno pazile da se omete svaka veza Ante Kosine s njegovim zavičajem i s njegovom domovinom. 2. kolovoza 1998. velečasni Ante svečano je proslavio 50 godina misništva u katedrali u svom rodnom gradu Senju.

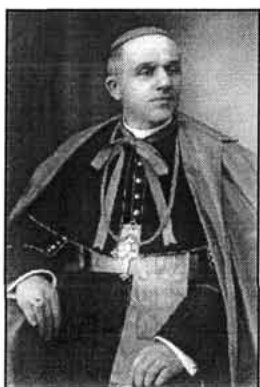
U svom pozdravu velečasni Ante naglašava: "Najvažniji predmet ove izložbe jest 'Soli Deo', tj. biskupska kapica bl. Alojzija, koju sam ja – davne godine 1945. – uzeo za uspomenu iz tzv. 'Stepinčeve sobe' u Hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu. Kada sam, naime, zajedno s mons. Antom Golikom, Vladimirom Usmijanijem, svećenikom Stankom Golikom, dr. Nikolom Šojatom, mjeseca travnja 1945. kao izbjeglica stigao u Rim u Zavodu je bilo prepuno svećenika istih sudbina. Po sobama su boravili 2 do 3 svećenika i tako je mene, onda još bogoslova, zapalo da budem s nekim svećenicima u tzv. 'Stepinčevoj sobi'. Zagrebački nadbiskup je često putovao u Rim da bi obavljao službene poslove u Vatikanu. I tako je imao uvijek na raspolaganju 'svoju sobu', u kojoj je bila uvijek u pripremi njegova biskupska uniforma i kapica 'Soli Deo', koju sam tom zgodom uzeo za uspomenu. I ta se kapica nalazi, evo, ovdje na izložbi.

Uz tu kapicu se nalazi i jedna bijela kapica. Zašto bijela? To je kapica današnjeg Sv. Oca Ivana Pavla II. Kako sam došao do iste kapice? Jednog dana mi je pala na um misao, da bi bilo dobro, kada bi uz Stepinčevu kapicu bila i kapica Pape, koji ga je proglasio blaženim. I sa tom mišlju stupio sam telefonski u vezu s mons. dr. Velimirom Čapekom, koji je dugi niz godina radio u Vatikanu u 'Kongregaciji za nauk vjere' i koji je po službi imao kontakt s Papom i njegovim tajnikom, biskupom mons. Stanislavom. Mons. Čapek je njemu izrazio moju želju i, evo, kapica je u Senju, te mogu ustvrditi, da takve kapice nema ne samo u Hrvatskoj već i malo dalje.

Drugi važan predmet jest potvrda o primitku paketa sa potpisom Kardinala Stepinca. U ono doba - godina 1953. u hrv. zavodu sv. Jeronima u Rimu bio je rektor mons. dr. Đuro Magjerec - dobio od Vatikana - ne znam po kojoj vezi, veću svotu novaca, da bi se poslalo pomoć u hrani u Hrvatsku, posebno svećenicima u zatvoru. I tako je zapalo mene i kolegu Antu Perkovića, svećenika, istranina, da organiziramo tu akciju. Stupili smo u vezu sa trgovačkim poduzećem Calmus u Trstu, preko kojega smo slali narudžbe, poduzeće spremilo paket i slalo u Hrvatsku. U svakom paketu je bila priložena cedulja s adresom dotičnog primaoca i popis stvari. Tu cedulju je primaoc morao potpisati i poslati natrag poduzeću u Trstu. Kako isto poduzeće nije slalo samo naše pakete, kojih je bila ogromna količina, u gornjem desnom uglu je napisano u kratici, tko je naručitelj. I tako je poduzeće znalo, da se radi o Kos. ini, te je sve potvrde slalo u Rim, i onda bismo platili troškove paketa.

Uvjeren sam, da je moja zbirka jedina ne samo u Hrvatskoj, jer svaki sam i najmanji podatak o Kardinalu sakupljao, a da ne govorimo o knjigama od kojih su neke vrlo rijetke.

Ovu moju zbirku o kard. Stepincu (kao i zbirku knjiga o Sveticu Edith STEIN) poklanjam mojem rodnom gradu i Sakralnoj baštini senjske katedrale, te

Sl. 2. Senjski biskup
dr. Ivan Starčević
(1932. – 1934.)

ostaje moja želja - skoro bih rekao testament! da sve ovo ostane zauvijek u Senju i da nikoga vlast, bilo crkvena, bilo civilna, nema prava, niti je ovlaštena, da te zbirke, prebaci iz Senja bilo kuda, čak ne i u granicama nove biskupije Gospičko-senjske."

Na izložbi su prvi put postavljene fotografije iz godine 1934. i 1935. Na fotografijama iz 1934. zabilježen je pokop senjskoga biskupa dr. Ivana Starčevića koji je predvodio nadbiskup koadjutor Alojzije Stepinac 27. studenoga 1934., što je ujedno bio i prvi njegov posjet Senju. Uz fotografije postavljene su kopije članaka iz tadašnjega katoličkog dnevnika *Hrvatska straža*.

Senjski biskup Starčević bio je prvi koji je zagrebačkom nadbiskupu Antunu Baueru predložio za svog nasljednika Alojzija Stepinca.³

Mons. dr. Ivan Starčević rodio se 7. ožujka 1877. u Mrkoplju u siromašnoj obitelji. Bio je četvrto i najmlađe dijete Luke i Barbare Starčević. Bez oca je ostao već u dobi od tri godine. Kad je završio pučku školu u Mrkoplju, majka mu je već našla gospodara kod kojeg će čuvajući stado i zarađivati za život. Učitelj Sinko i župnik Lorbek uočili su Ivanovu nadarenost i uz podršku bilježnika Josipa Sušića pošalju ga u Ožegovićanum u Senj. Kako se majka preudala i otišla u Našice, Ivan je u krugu obitelji Josipa i Anđele Sušić našao drugi dom. Peti i šesti razred gimnazije pohađao je u Rijeci, a sedmi i osmi u nadbiskupskom liceju u Zagrebu. Nakon prve godine u senjskoj bogosloviji odlazi na daljnje studije u Budimpeštansko centralno sjemenište. Mladu misu slavio je 1900. u svom rodnom mjestu. Od tada je pa do kraja života živio i djelovao u Senju. Taj je grad jako zavolio i mnogo mu dao. Bio je tamo kateheta, profesor na teološkom učilištu, ravnatelj kancelarije, tajnik biskupima Vučiću i Marušiću. Obnovitelj je senjskog

³ Aleksa Benigar napisao je najopširniju i najdokumentiraniju biografiju zagrebačkoga nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca. Na jednoj od stranica te knjige nalazimo zapisano: "Iza jedne biskupske konferencije ostao je u zagrebačkom dvoru, kao gost, biskup senjski Starčević. U jednom razgovoru s nadbiskupom Bauerom spomenuo se i Stepinac. Na to će biskup Starčević: – Pa evo vam nasljednika.

– Nemoguće! Nema propisane kanonske dobi – odgovori nadbiskup Bauer.

– No, on je doktor Gregoriana. Rim će mu dati oprost od nedostatka dobi.

– A Beograd? – Uto padne nadbiskupu Baueru na pamet jedna okolnost te reče:

– Stepinac je bio solunski dobrovoljac. To će našega kralja zanijeti!

Nadbiskup Bauer je kasnije u susretu s nuncijem Pellegrinetijem priopćio tu mogućnost. Nuncij je to prenio tajniku nuncijature Paulu Bertoliju koji je rekao da je sam Duh Sveti nadahnuo nadbiskupa Bauera."

Sl. 3. Pogreb biskupa Starčevića, 27. XI. 1934. Pogrebna povorka kreće se obalom (na slici se vidi nadbiskup Alojzije Stepinac u sredini, a do njega biskup krčki Josip Srebrnić i ljubljanski Gregorije Rožman) (slika s izložbe)

sjemeništa. 1906. doktorirao je tezom *De moralitate actuum humanorum* (*Moralnost ljudskih čina*). 1930. bolesni Marušić imenuje ga generalnim vikarom, a nakon biskupove smrti kaptoli senjski i modruški izabraše ga kapitularnim vikarom. To je prvi put da oba kaptola biraju samo jednog vikara. Tako je Starčević u stvari već od tada upravljao biskupijama. Biskupsko imenovanje stiglo je 1. srpnja 1932. Bio je 10 godina dijabetičar, ali stanje nije izgledalo tako kritično. 24. studenoga 1934. naglo mu je pozlilo i još je isti dan preminuo. Pokopan je, po vlastitoj želji, na senjskom groblju uz crkvicu sv. Vida. Mrkopaljci su željeli da on počiva u njihovoj sredini pa je njegovo tijelo 18. rujna 1937. preneseno u Mrkopalj i pokopano u tamošnjoj crkvi Majke Božje od Sedam Žalosti.

Povodom smrti biskupa Starčevića u katoličkom dnevniku *Hrvatska straža* (God. VI, Zagreb, utorak 27. studenoga 1934. br. 271) objavljen je sljedeći tekst:

Biskup dr. Ivan Starčević †
Lik pokojnog biskupa

Zagreb, 26. XI. Starodrevne biskupije senjska i modruška ponovo su obudovjele. U subotu su izgubile svog ljubljenog natpastira preuzv. g. dra Ivana

Starčevića. Opet će suri Vratnik kroz buru zacviljeti za pokojnim biskupom Senja, samotni čuvar Senja Nehaj zanimjeti u svojoj tuzi a morski će galebovi zakriknuti, dok će uzburkano more svojim valovljem oplakivati smrt prvog građanina Senja. Sav Senj, čitava prostrana biskupija senjska i modruška zavirit će se u crno, jer su izgubili velikog i svetog biskupa.

U veličajnom obredu biskupskog posvećenja sjeća se sv. Crkva novog biskupa, da je njegovo zvanje martirij - mučeništvo. Pokojni biskup Starčević zaista je shvaćao svoj uzvišeni poziv mučeništvom i njegovo je kratko dvogodišnje biskupovanje bilo za nj uistinu martirij.

Iza smrti blagopokojnog dra Marušića g. 1930. izabran je pok. dr Starčević od kaptola senjskog i modruškoga kapitularnim vikarom. Težak je teret pao na njegova slabašna pleća, jer je biskupija uslijed dugotrajne bolesti dra Marušića bila bez pravoga vodstva a i vanjske prilike prouzročile su, da je biskupija ostala bez najmlađeg klera, pošto se je bogoslovija morala uslijed nestašice klerika zatvoriti koncem rata. Osim toga kler i vjernici bili su u oskudnim materijalnim prilikama te se nije znalo, tko više izdiše, da li siromašna Lika ili ogoljelo Hrvatsko Primorje. Kao kapitularnom vikaru trnovito je bilo upravljanje biskupijama siromašnim i svećenstvom i materijalnim prilikama, a bez biskupskog autoriteta. Dvije godine su trebale, da se riješi teško pitanje nasljedstva biskupa Marušića. Konačno je 4. VII. 1932. sveta Stolica imenovala dra Starčevića za ordinarija ujedinjenih biskupija senjske i modruške.

Sav kler, svi vjernici, sav naš narod iskrenim veseljem pozdravili su imenovanje dra Starčevića biskupom. Može se reći, da je rijetka u historiji tih starodrevnih biskupija bila jednodušnost u ocjeni kreposti, vrlina i sposobnosti novoga biskupa. U njegovom radu i nastojanju pratila ga je iskrena ljubav vjernika, duboka poslušnost i spremna odanost klera. Bio je pastir, koji dušu daje za svoje ovce i koji budno pazi, da se u ovčinjak njegov ne uvuče vuk razdirač. Svet je bio čovjek, veliki asketa, samoprijegorni isposnik i duboki pokornik. Sav je gorio ljubavlju za Krista i Njegovu Crkvu za Njegovu pravdu i za napredak duhovnog dobra povjerenoga mu stada. Iako teški bolesnik (diabetes!) nije štedio sebe, nije poznavao mira ni pokoja, nije prezao ni od kakvih žrtava, nije se plašio ni zime ni vrućine, kad se radilo o dobru Crkve. Mnogo je tražio od svog klera, jer je sam davao sve. U dvije godine svoga biskupovanja izgorio je kao žrtva paljenica na oltaru Gospodnjem.

Bio je sav ljubaznost. Imao je ljubavi Franje Asiškoga, Vinka Paulskoga i biskupa Langa, ali opet je bio odlučan branič istine i pravde kao Ambrozije, Grgur VII. Veliki i biskup Mahnić. Bio je odličan crkveni govornik i propovjednik, čije su propovijedi znale biti klasične, čije su poslanice pune misli kao košnica meda, čiji su nagovori prodirali u srce i osvajali. Bio je sretna sinteza

Sl. 4. Pogreb biskupa Starčevića, 27. XI. 1934.
Nadbiskup Alojzije Stepinac u sredini, a do njega senjski kanonici.
Ispred njih biskupi Rožman i Srebrnić (slika s izložbe)

Sl. 5. Pogreb biskupa Starčevića, 27. XI. 1934.
Pogrebna povorka (slika s izložbe)

našeg narodnog razvoja: stara hrvatska goranska seljačka korenika iz Mrkoplja, produhovljena katoličkom kulturom i izgladena najsajnijom civilizacijom. Bio je neumoljivi borac Crkve i žarki patriota. Jedna rijetka narav, sva harmonizirana u sebi, sva prodahnuta vrhunaravnošću.

Takav je bio pokojni biskup. Kratko vladajući biskupijom, učinio je velika djela za koja treba inače dugo vremena. Iako u najtežim materijalnim prilikama obnovio je senjsku bogosloviju i time stvorio glavne preduvjete za duhovni preporod i procvat ujedinjene biskupije. Obnova sjemeništa bila je njegov životni san. Na svoje sjemenište mislio je danju i noću smatrajući obnovu njegovu svojom životnom zadaćom, koju mu je Božji Promisao namijenio. Nikakva žrtva nije mu bila za nj velika, nikakva zapreka neodstranjiva. Kad je tiho i skromno lanijske godine otvarao bogosloviju, bio je sav sretan i pun hvale Bogu i svojim suradnicima na pomoći. I u času kad je posvema uredio svoje bogoslovsko sjemenište, kad mu je osigurao i materijalni opstanak i uzprno vodstvo i temeljiti duhovni uzgoj uzeo ga je Gospod k sebi nakon dvije godine biskupovanja a u dobi od 57 godina života, da ga nagradi kao dobrog slugu iz Evandjelja, koji je postostručio dane mu talente.

U glavnoj dvorani biskupskog dvora u Senju nalaze se na zidovima portreti senjskih biskupa kroz nekoliko stoljeća. Ima među njima svetačkih lica, velikih državnika, marnih organizatora i mrkih ratnika. I pokojni biskup stavio je uz njih i svoj portret. Tko je promatrajući to fino i produhovljeno lice mogao naslutiti, da će tom izdržljivom i na svaki napor spremnom biskupu, koji je tumačio te portrete, tako naglo prekinuti nit života i da će i on tako skoro pridružiti svojim predšasnicima? Providnost je drugačije odredila. Gospod u svojoj premudrosti uzeo ga je k sebi, njega. Sud izabrani svojih biskupija, uzor nedostiživi svećenika, primjer sjajan velikog biskupa, kojemu je biskupsko zvanje mučeništvo, Krist život a Nebo vječna domovina. Dok u duhu dijelimo žalost njegova klera i vjernika, molimo Gospoda, da svom vjernom slugi Ivanu Starčeviću bude blagi sudac, obilna nagrada i vječno odmaralište!

Život i rad

(Posebni dopis "Hrvatskoj straži")

S e nj, 26. XI. Senjsko-modruški biskup i administrator Kastva i okolice preuzv. g. dr Ivan Starčević preminuo je u Gospodinu u subotu dne 24. studenoga 1934. u 6 sati na večer.

Bolest biskupa dr. Starčevića trajala je vrlo kratko. Istina, on je preko deset godina nosio u sebi šećernu bolest, ali ju je zadržavao svojom silnom energijom i životom po uputama liječnika. Međutim uslijed napornoga rada kao Kapitularni Vikar, a naročito kao Biskup ovih napornih biskupija Senjske i

Modruške njegov je organizam tako oslabio, napose srce, da je legavši u krevet u petak na večer zaspao odmah, primivši prije sveta Otajstva umirućih, u duboku besvjesticu i agoniju iz koje se više nije probudio, nego predao dušu u ruke Boga dobrog i pravednoga.

Kao što su se pred dvije godine veselili lugovi i šume Gorskog kotara, grgoljao od radosti sinji Jadran i uskliktala Velebitska vila na vijest o imenovanju dr. Starčevića za biskupa starodrevnih biskupskih stolica Senja, Modruša i Krbave, tako se oni zavijaju u tugu i bol, kad zvonovi javljaju po dijecezi njegovu naglu smrt. Snažni kormilar pustio je sa kormila biskupije svoju ruku umoran od prenapornog rada i pošao je, da se odmori u vječnosti pone-savši sa sobom pred Vječnoga Suca rukovet kreposti neokaljanoga svećeničkoga i pastirskoga života, plodan rad tridesetgodišnjega raznovrsnoga javnoga svećeničkoga života, pet izrabljenih talenata i silnu ljubav za svetu Crkvu i svoj narod. Vjerno se držao kao svoga životnoga programa onih riječi, što ih je iznio kao svoj natpastirski program u prvoj svojoj okružnici na vjerni puk: "U svojim borbama i nastojanjima uvažimo tri osnovne vrijednosti svakoga poretka i napretka - molitvu, rad i žrtvu - pa će onda Božjim blagoslovom biti ovjenčani naši napori". On je bio inkarnacija ove devize do zadnjih konzekvencija. Pun humora, okretnosti, iskustva, bistra uma i pogleda i jake fizičke konstrukcije, sve je to blago uložio u svoju zvaničnu dužnost ne štedeći sebe ni okolice, a za boljitak puka, klera i svih koji su zatražili kod njega pomoći. Ispunio je u kratkom svom periodu biskupovanja onu nadu, što ju je u ime čitave dijeceze izrekao kaptolski prepozit Msgr. Vidas, kad je kao zamjenik Kapitularnoga Vikara u "Službenom Vjesniku" pozdravio i javio vjernicima i kleru njegov izbor za Ordinarija: "Sve nas ovo, časna braćo, ispunja svijetlom nadom, da ćemo u novome Biskupu naći dobrostivoga oca, gorljivoga pastira i najboljega pastira naših duša".

Pokojni biskup je rođen u Mrkoplju, romantičnom mjestu Gorskog Kotara, 7. ožujka 1877. U rodnom je mjestu svršio osnovnu školu. Nižu je gimnaziju pohađao u Senju kao pitomac biskupskog konvikta, a višu na Rijeci i Zagrebu; gdje je maturirao kao pitomac nadbiskupskog liceja. Teološke nauke je započeo na bogoslovskom učilištu u Senju, a nastavio i završio na sveučilištu u Budimpešti, kamo je bio poslan od svojih poglavara kao vrlo nadaren i odličan teolog. God. 1906. je promoviran na čast doktora teologije. Godine 1900. je bio zaređen za svećenika po zagrebačkom nadbiskupu dru. Jurju Posiloviću. Kao mladi svećenik nastupa svoju prvu službu u Senju, u svojstvu katehete na gradskim pučkim školama, a podjedno vrši službu docenta pedagogije na bogoslovnom učilištu. Već slijedeće godine 1901., imenova ga biskup dr. A. Maurović svojim tajnikom i bilježnikom duhovnog stola. Godine 1905. napušta

na neko vrijeme ovu službu i polazi na biskupsko sjemenište kao duhovnik bogoslovne mladeži i profesor dogmatike. Kad je godine 1908. umro senjski biskup dr Maurović, preuzima još i službu tajnika senjskog vikara. Godine 1909. imenova ga sv. Otac Pijo X. tajnim komornikom, a biskup R. Vučić začasnim prisjednikom duhovnog stola s pravom na ljubičasti pojas. Godine 1910. polazi opet definitivno u kurijalnu službu kao direktor nadbiskupske kancelarije, rastajući se teško od bogoslovne mladeži, kao njihov duhovni vođa, dok je službu profesora dogmatike zadržao sve do 1915. Od godine 1910. do 1912. desna je ruka bolesnom biskupu Vučiću u upravi prostranih biskupija. Godine 1914. imenova ga biskup Vučić u znak priznanja kanonikom stolnog kaptola senjskog. Iza smrti biskupa Vučića 1915. dolazi za biskupa senjskog dr J. Marušić, koji ga je također postavio na odgovornu službu ravnatelja biskupske kancelarije. Godine 1918. imenova ga i dekanom stolnog dekanata, da sarađuje i nadzire i pastoralni kler. Za njegov odlični i spremni rad predloži ga biskup dr. Marušić sv. Stolici na visoko odlikovanje Apostolskim protonotarom godine 1922. Kada je biskup dr Marušić godine 1930. teško obolio, imenova ga svojim generalnim vikarom, a po smrti biskupa dra Marušića izglasaše mu članovi kaptola senjskog i modruškog povjerenje, kad ga na dan zaštitnika biskupije, dne 23. travnja 1930., na kaptolskoj sjednici u Novom, izabraše prvim kapitularnim vikarom biskupija senjske i modruške. U ovoj službi provizornog glavarara biskupija zateče ga visoko imenovanje biskupom senjskim i modruškom. Imenovanje je javljeno u "Osservatore Romano" od 4. VII. 1932. Konsekracija mu je bila 28. VIII. 1932. u Zagrebu. Konsekrator je bio Hrvatski Metropolita nadbiskup zagrebački preuzv. g. dr Antun Bauer, a suzaredatelji splitski biskup preuz. g. dr Kvirin Klement Bonafačić i zagrebački pomoćni biskup pok. dr. Dominik Premuš. Instalacija je bila obavljena 11. rujna 1932. u Senju.

Pored ovih službi bavio se je Msgr. Ivan dr Starčević također vjerskim i prosvjetnim radom. Vodio je Marijinu Kongregaciju i fungirao dugi niz godina kao predsjednik dijecezanskog H. K. N. Saveza u najplodnijoj njegovoj periodi. Spremno je sudjelovao u svakoj karitativnoj i humanitarnoj akciji kao prijatelj siromaha, kao predsjednik Posmrtnoga društva, Zadružne Štedionice i Društva sv. Jurja za podupiranje siromašne mladeži. Vršio je i dužnost nadzornika srednjih škola u dijecezi. Kao mladi svećenik sarađuje u redakciji Mahnićeve revije "Hrvatske Straže", Leonovoga društva i Pučke knjižnice. Uz sav svoj posao pokojni je Biskup kao svećenik najspremnije sarađivao u kuratnoj službi kaptola kao vrstan ispovjednik te odlični i traženi propovjednik.

Velika je bila nutarnja i vanjska radost naroda i svećenstva prigodom imenovanja, posvećenja i ustoličenja pokojnoga Biskupa. Danas je plaha tuga preplavila ta srca dubokom boli i sućuti koju blaži jedino pouzdanje u svetu

Providnost Božju, u koju se je odlični pokojnik tako djetinski i srdačno pouzdavao. Vjeran svome načelu, iznesenom u svom biskupskom grbu "Ora et Labora" pokojnik je svojoj biskupiji u kratko vrijeme ostavio kao Natpastir u amanet mnoge satove i dane uzorne molitve i adoracije te toliko započetih podviga koji su u najkraće vrijeme imali da donesu najobilatijih plodova. Već samom uspostavom i renesansom nutarnjega duhovnoga i znanstvenoga života u Sjemeništu zadužio je dijecezu poput velikih biskupa Ježića, Ožegovića i Maurovića. I kad je snovao nove osnove i spremao se na efikasne pothvate zatekla ga usred rada i molitava svojih vjernih najljepša smrt. Have anima pia!

Bolest i zadnji časovi

Prije nego je pokojnik pao u agoniju, ispovijedio ga je njegov tajnik g. dr. Burić, a direktor kancelarije Msgr. Golik⁴ podijelio mu je zadnju pomast. Vijest o teškom stanju blagopokojnoga Biskupa brzo se raširila gradom, ali ljudi koji su ga viđevali pred nekoliko dana zdrava, teško su vjerovali u izvještaj iz dvora. Liječnički konzilijum sa dr. Sobolom iz Crikvenice brižno se je trudio da bolesniku produži život i ojača rad srca, ali sav posao bio je uzaludan. Po podne nastupila je agonija i dr. Starčević izdahnuo je bez boli zadnji put nešto iza zvonjenja Zdrave Marije. O smrti obavješten je sav Episkopat, Dekani i Banska uprava.

Na glas o teškom stanju Biskupa sabrali su se gradski svećenici kod biskupova bolesničkoga kreveta i molili Svevišnjega, da svome sluzi podari život. U bogosl. Akademiji prestalo se sa predavanjima, te su č. gg. bogoslovi odmah pitali u svoju zavodsku kapelu, da se pod vodstvom svoga Spirituala priključe molitvama ostaloga klera. A kad su nastupili zadnji časovi Biskupovi, sabrao je p. Spiritual dr. Hijacint Bošković opet klerike u kapeli u kapeli i oni su dugo proboravili u molitvi za sretnu smrt svoga velikoga duhovnoga Oca. U isto vrijeme našlo se je gradsko svećenstvo sa prepoštom presvj. Msgr. Vidasom na čelu i sa ukućanima i čč. sestrama kod Biskupova odra i ispratili mu dušu

⁴ Mons. Antun Golik, apostolski protonotar, kanonik-kantor Stolnog kaptola senjskog. Rođen je u Vratima (župa Fužine) 1. VI. 1884. Bogoslovske nauke završio je u Senju, gdje je zaređen za svećenika 5. VII. 1908. Službovao je kao kapelan u Jelenju, Praputnjaku i Cetingradu, a kao upravitelj župe u Trnovcu i Brušanima. Zatim postaje duhovnim pomoćnikom u Novom Vinodolu, gdje za sedisvakancije vrši dužnost tajnikom Kapitularnog vikarijata. 1919. godine uzima ga za svog tajnika tadanji biskup dr. Josip Marušić. Godine 1930. imenovan je tajnim komornikom Nj. Svetosti i kanonikom-starijim u Stolnom kaptolu senjskom. Biskup dr. Ivan Starčević imenuje ga 1932. ravnateljem Biskupske kancelarije. 1933. postaje kanonikom-kantorom, a kad se je otvorilo Bogoslovsko sjemenište u Senju, predaje tu u svojstvu docenta kurijalni stil. 1945. odlazi u emigraciju i stalno se nastanjuje u Hrvatskom zavodu sv. Jeronima, gdje je i umro 18. V. 1960.

propisanima molitvama. Njima se pridružio i preuz. dr Srebrnić, koji je amo stigao na vijest o teškom stanju dr Starčevića. O stanju biskupove bolesti kroz cijelo vrijeme tražile su informacije duhovne i svjetovne vlasti, svećenstvo i laici izvana, dok je apost. Protonotar msgr. Rigoni lično nadošao.

Pripreme za pogreb

Pogreb obaviti će se u utorak 27. o. mj. u 10 sati prije podne. Funkcije će se obaviti u crkvi sv. Franje, jer katedrala još nije restaurirana, a tijelo će se pokopati na groblju sv. Vida uz grob, gdje je pokopan ležao biskup dr Maurović. Kaptol je delegirao protonotara msgr. dr Lončarića, da se u ime kaptola i klera oprost i u crkvi od dragoga pokojnika. Senjsko-modruški kaptol izdao je za pokojnikom osmrtnicu.

Nadbiskup-koadjutor na pogrebu

Z a g r e b, 26. XI. Jutros je brzim vlakom otputovao prema Sušaku nadbiskup-koadjutor preuzv. g. dr. Alojzije Stepinac. On će sutra prije podne prisustvovati u Senju pogrebu pok. biskupa dra Ivana Starčevića.

Iz Zagreba je još otputovao u Senj prior samostana oo. dominikanaca mp. o. Andjelko Orlandini.

Nakon smrti biskupa Starčevića imenovan je biskupom senjskim i modruškim ili krbavskim mons. dr. Viktor Burić.⁵

Novi biskup rođen je 6. rujna 1897. u čestitoj trgovačkoj obitelji u Kraljevići, gdje je svršio osnovnu školu. Gimnaziju je polazio dijelom u Senju, a dijelom u Sušaku i Zagrebu. Maturirao je u Senju. Teološke je nauke započeo u Senju, ali ga naskoro poglavari zbog njegove nadarenosti i uzorna života poslaše na studij u Innsbruck. Zbog poratnih neprilika morao se vratiti u domovinu da u Zagrebu nastavi svoje nauke. God. 1920. zaređio ga je za svećenika hrvatski metropolit dr. Antun Bauer. Kao mladomisniku bila mu je povjerena služba prefekta u konviktu Ožegovićianumu u Senju. Nakon godine dana ponovno pođe u Innsbruck dovršiti svoje nauke. Svršivši studij, vratio se godine 1924. iz Innsbrucka. Od tada je kao mladi svećenik obavljao niz važnih dužnosti. Upravljaio je neko vrijeme kao pravi pastir po Srcu Isusovu župom Čabar. Nakon toga bio je vjeroučiteljem na pomorskoj akademiji u Bakru, a u isto je vrijeme upravljao i župom Selce sve dok nije bio premješten u Karlovac na gimnaziju. Zbog njegovih osobitih vrlina povjerena mu je god. 1931. služba duhovnika u konviktu u Senju, a ujedno je bio uposlen u biskupskoj kancelariji. Novoizabrani

⁵ O biskupu Buriću pisao je mons. dr. Mile Bogović u *Senjskom zborniku*, 24, 1997, 283-288.

blagopokojni biskup dr. Ivan Starčević uzeo ga je za svog tajnika. Za to vrijeme promoviran je na zagrebačkom sveučilištu na čast doktora bogoslovije.⁶ Čim je bilo ponovno otvoreno sjemenište u Senju, bio je imenovan profesorom filozofije i crkvene povijesti. Svojom je dobrotom osvojio srca bogoslova, a svojom je učenošću širio jasnoću i vedrinu u njihovim dušama. A sada, kada je njihov omiljeli profesor imenovan vrhovnim pastirorom, oni će se kao i sav naš kler, mladenačkim oduševljenjem predati njegovu vodstvu slijedeći u svemu svoga vođu.

Sl. 6. Senjski biskup dr. Viktor Burić (1935. – 1983.)

"Hrvatska straža"

God. VII., Zagreb, utorak 30. srpnja 1935., br. 173.

Ustoličenje biskupa Burića

Senj i Hrvatsko primorje srdačno su pozdravili novoga natpastira starodrevnih biskupija – Značajni govori – Riječ nadbiskupa Stepinca

Pozdrav Hrvatskog primorja

Senj, 28. VII.

U subotu poslije podne Senj je veličanstveno dočekaao svoga novoga biskupa preuz. g. dra Viktora Burića. Novi biskup, koji je u srijedu otputovao iz Zagreba, zaustavio se dva dana u Zlobinu, otkuda je u petak na večer krenuo u Škrljevo, a iz Škrljeva u Bakar. Iz Bakra je krenuo u subotu u Kraljevicu, praćen klerom. U Kraljevici ga je pozdravio župnik Ban, a narod ga je kao domaćeg sina burno aklamirao. Tu se u 2 i pol sata ukrcao na brzi parobrod Jadranske Plovidbe "Topolu", koja ga je pvela put Senja.

U Crikvenici ga je dočekaao na obali sav narod sa gvardijanom O. Radom na čelu. Ispred naroda pozdravio je biskupa narodni zastupnik g. Borić, koji mu je predao kitu cvijeća s trobojkom.

Još je biskup pozdravljen u Selcu i Novome. U njegovoj pratnji bili su prepošt modruškog kaptola presvij. g. Cvetko, novljanski kanonik Vičić, bakarski kanonici dr Francišković i Mate Polić, dekan bakarski Rahelić, prof. Valjato iz Bakra, delnički župnik Šporer, fužinski Hinko Košak, zaborski Vukelić,

⁶ Doktorirao je na zagrebačkom Bogoslovnom fakultetu 1933. s temom *Sveti Pavao kao pisac*.

mrkopaljski Butorac, vicerektor zagrebačkog bogoslovnog sjemeništa Vukas, te direktor "Istine"⁷ i rektor crkve sv. Križa na Sušaku g. Josip Blažina.

Dobro došao! Živio biskup!

Grad Senj svečano se spremao da dočeka svoga mladoga natpastira. Gradska općina postavila ja na obali slavoluk s natpisom:

Dobro došao! Živio biskup!

Građanstvo je na Malim vratima pri izlasku iz katedrale u biskupiju postavilo krasne slavoluke sa natpisima: Bog je moj pomoćnik! Dobro došao! Živio biskup! Sve kuće bile su iskićene cvijećem i sagovima, dok su se državne zastave vijale na državnim uredima. Pred parobrodom čekaio je biskupa kaptol, kler, društva i predstavnici vlasti. Tu su bili prepošt i dosadašnji kapitularni vikar presvij. g. Vidas,⁸ kanonici dr Lončarić,⁹ dr Blažević,¹⁰ dr Glažar,¹¹ msgr

⁷ Katolički tjednik *Istina*, tiskan na Sušaku na inicijativu biskupa dr. Ivana Starčevića za vjerske i kulturne potrebe vjernika Senjske i modruške ili krbavske biskupije. Prvi broj izašao početkom 1934. Tjednik *Istina* izlazio do godine 1941.

⁸ Ivan Vidas, rođen u Hreljinu 7. srpnja 1867. Svećenički red primio je u Senju 5. srpnja 1891. Nakon dvogodišnjeg kapelanovanja u Rijeci imenovan je kancelistom u Biskupskoj kancelariji u Senju. Od tada je stalno službovao u Senju i vršio razne, pa i visoke crkvene službe. 1934., nakon smrti biskupa I. Starčevića, bio je izabran za kapitularnog vikara ujedinjenih biskupija i vršio je najvišu upravnu vlast u senjskoj i modruškoj ili krbavskoj biskupiji. Umro je na Trsatu 30. siječnja 1955.

⁹ Antun Lončarić rođen je u Krivom Putu 8. VI. 1874. Nauke dovršio u Zagrebu. Za svećenika zaređen 1. VII. 1897. Službe i promaknuća: 25. VIII. 1897. kapelan u Otočcu, 1. II. 1898. riješen službe kapelana te poslan u Augustenum u Beč, 19. VII. 1902. promoviran na čast doktora sv. bogoslovlja u Beču, 20. IX. 1902. imenovan redovitim profesorom biblijskih znanosti u Biskupijskom sjemeništu, 20. IX. 1902. imenovan prefektom u Biskupijskom sjemeništu, 2. II. 1903. *advocatus pauperum*, 2. II. 1903. prosinodalni egzaminator, 2. II. 1903. 2. II. 1903. referent Ženidbenog suda, 27. II. 1908. *ensor librorum*, 3. I. 1909. tajni komornik Njegove Svetosti, 14. III. 1910. začasni prisjednik Duhovnog stola, 18. VIII. 1910. riješen službe vicerektora u Biskupijskom sjemeništu te imenovan ravnateljem Ožegovićanuma i tajnikom Ženidbenog suda, 15. VII. 1914. tajnik Ženidbenog suda za biskupiju modrušku, 7. II. 1918. povjerenik za građanske škole u Senju, 26. XI. 1918. upravitelj crkve M. B. na Artu, 19. XI. 1923. kanonik mladi u Stolnom kaptolu senjskom, 1925. godine kanonik čuvar, 16. srpnja 1928. riješen službe ravnatelja Konvikta i imenovan župnikom župe Senj, 1932. član Permanentnog odbora za euharistijske kongrese, 1933. kanonik lektor. 1933. pro-direktor Bogoslovske škole, profesor crkvenog prava i docent crkvene umjetnosti, 1934. apostolski protonotar. Nakon rata optužen od komunističke vlasti zbog navodne suradnje s ustaškim režimom i osuđen na progon iz Senja u Krivi Put. Imenovan ondje župnikom 28. VIII. 1945., gdje je 17. VII. 1950. umro.

¹⁰ Ivan Blažević rođen je u Trebinju 7. kolovoza 1895. Otac mu je iz Starog Sela u Krmpotama. Osnovnu školu pohađa u Crikvenici, a srednju u Travničkom sjemeništu, gdje je maturirao u srpnju 1914. godine. Filozofske i bogoslovske studije pohađao je u Innsbrucku, gdje je 1920. promoviran u doktora teologije. Za svećenika ga je zaređio senjsko-modruški biskup Josip

Rigoni, crikvenički župnik, upravitelj župe u Ogulinu Kukalj, dekan Franjo Prpić, Rudolf Miloš, Vjekoslav Gržanić, Rikard Valić, Matija Horvat, dekan ogulinski Mate Marušić, kapucin Hlača u zastupstvu svog provincijala, župnik Franjo Ljubičić, te domaći svećenici Zoričić¹², Tomljanović¹³ i novi tajnik biskupov Josip Burić¹⁴. Na obali su čekali pred slavlom predstavnici vlasti,

Marušić u nadbiskupskoj kapelici u Zagrebu 18. kolovoza 1918. Mladu misu slavio je na Bartolovo 24. kolovoza u Cerniku, gdje mu je stric Srećko bio župnik. Od 1920. bio je prefekt biskupskog konvikta Ožegovićanuma u Senju i u isto vrijeme je kateheta na državnoj gimnaziji u Senju. Kada je 1933. otvoreno u Senju Bogoslovsko sjemenište, biskup Starčević imenuje ga rektorom Sjemeništa i ujedno kanonikom Stolnog kaptola u Senju. Na Bogoslovskoj akademiji, odnosno Visokoj bogoslovskoj školi u Senju predavao je Sv. pismo, katehétiku i pedagogiku. Nakon zatvaranja Sjemeništa 1940. ostaje u Senju, baveći se veoma aktivno znanstvenim i pastoralnim radom. Koncem rata povlači se u inozemstvo i odlazi u Argentinu, gdje je od siječnja 1947. kapelan sestarskih zavoda u gradu Lincolnu, a od 1948. profesor je Sv. pisma na novoosnovanoj bogosloviji (sjemeništu) u Mercedesu. Ondje je vršio i službu zavodskog i sestarskog ispovjednika sve do umirovljenja 1967. Umro je 19. rujna 1979.

¹¹ Matija Glažar rođen je na Trsatu (Podvežica) 10. II. 1880. Nauke dovršio u Senju. Za svećenika zaređen 29. VI. 1902. Službe i promaknuća: 1. VIII. 1902. kapelan u Senju, 20. IX. 1902. upravitelj Sv. Križa, 1. II. 1905. kateheta na pučkim školama te Šegrtskoj školi, 18. VIII. 1905. prestaje biti kateheta, 18. VIII. 1905. imenovan prefektom u Ožegovićanumu, 31. VIII. 1906. kateheta na pučkim školama u Senju, 31. VIII. 1907. imenovan docentom pedagogije u senjskom Sjemeništu i katehetom u pučkim školama, 3. III. 1910. revizor crkvenih računa, 21. II. 1911. prosinodalni egzaminator, 22. XI. 1915. župnik u Križpolju, 1922. upravitelj u Mrkoplju, 1923. začasni prisjednik Duhovnog stola, 1933. kanonik čuvar Stolnog kaptola u Senju, 1933. dekan jablanačkog kotara, 1933. profesor morala i pastoralna, 1933. docent staroslavenskog jezika, 1933. upravitelj dijecezanskih zaklada, 11. IX. 1939. delegat za osnovnu školu u Senju, 20. II. 1940. (br. 467) član dijecezanskog Administrativnog vijeća, 11. X. 1946. generalni vikar (uvjetno); kao kanonik umirovljen 1947., 4. V. 1949. član revizijskog odbora. Umro naglom smrću 20. XII. 1949. u Rijeci.

¹² Aleksandar Zoričić rođen je 12. XII. 1908. u Novom Vinodolskom. Gimnaziju pohađao u Zagrebu u Nadbiskupskoj gimnaziji i Senju, gdje je maturirao. Teološke nauke završio na fakultetu u Ljubljani. Zaređen za svećenika 5. VII. 1931. u Ljubljani po ordinariju ljubljanskom dr. Greg. Rožmanu. Odmah imenovan duh. pomoćnikom u Senju na dopustu, da uzmogne slušati V. god. teologije u Ljubljani. 1932. namješten kao duh. pomoćnik u Perušiću. 1933. imenovan prefektom u biskupijskom konviktu i honorarnim katehetom na Gimnaziji u Senju. 1936. vjeroučitelj na gimnaziji u Senju. Apostatarao. Pobjegao preko Njemačke u Argentinu.

¹³ Toma Tomljanović je rođen 14. VI. 1909. u Beču. Nauke završio u Ljubljani g. 1932. Kao mladomisnik i teolog 1932. namješten u Konvikt kao pomoćna sila. 1933. g. imenovan duh. pomoćnikom u Senju i katehetom na gradskim školama u Senju. 13. VII. 1936. suspendiran.

¹⁴ Rođen je u Kraljevici 13. travnja 1910. Teološke nauke završio je na Bogoslovskom fakultetu u Zagrebu. Za svećenika ga je zaređio nadbiskup Bauer 25. lipnja 1933. Postavši svećenikom, službovao je kao kapelan u Jelenju (1933. – 1935.), bio je biskupski tajnik, ceremonijar i bilježnik Duhovnog stola (1935. – 1945.). Osim toga, od 1935. pa do zatvaranja Sjemeništa (1940.) predavao je crkvenu povijest na Bogoslovskom sjemeništu u Senju. Tijekom tog vremena boravio je najviše u biskupskom arhivu, koji je sređivao i ispisivao značajnije podatke za povijest biskupija senjske i modruške ili krbavske. Ratne dane proboravio je uglavnom u Senju. 1945. odlazi iz domovine u

pravoslavni prota M. Grubor, grad. glazba s kapelnikom Grundnerom, sestre sv. Vinka, sv. Križa i Srca Isusova, Marijina Kongregacija gospođica i radnica, Treći red sv. Franje, društvo Srca Isusova, Križari, društvo "Uskok", kojem je biskup pokrovitelj, vatrogasci i drugi.

Približavanje "Topole" najavljujvala je pucnjava mužara. Kad je parobrod stao uz obalu, gradska je glazba zasvirala i oduševljeni poklici prolomili su se zrakom.

Kad se biskup iskrcao sa svojom pratnjom i svitom i kad je došao pred slavoluk, pozdravio ga je u ime gradskih vlasti predsjednik gradskog vijeća u ostavci prof. Viktor Rivoški.

Novi biskup Senjanima

Novi biskup dr Burić zahvalio se na govoru, kojim ga je pozdravio gradonačelnik.

Svijestan je, da ga je na visoku biskupsku čast dovela Božja Providnost a ne vlastite zasluge. Gospodin ga je odabrao za natpastira starodrevnog grada, u koji ne dolazi kao homo novus. Sva njegova mladost i sav život vezani su sa Senjom. Tu je pohađao srednju školu i biskupsko sjemenište, prva njegova svećenička služba bila je u biskupskom konviktu, tu je obavljao razne svećeničke službe, tu ga je zatekao izbor za biskupa. I kao natpastir nastojat će vršiti svoju visoku službu na slavu Božju, spas povjerenog mu stada i dobrobit grada Senja. U dugom nizu senjskih biskupa imat će uvijek svijetle uzore. Obećaje, da će mu uvijek biti na srcu glavne senjske institucije: sjemenište, konvikt i gimnazija. Osobito će nastojati, da još više zasjaje vjerski život grada Senja pa da Senj i kao rezidencija biskupa bude uzor ostaloj biskupiji i da u njemu nađe utjehu i potporu u svojoj teškoj službi.

Tada je prišla biskupu učenica IV. razreda osnovne škole Zdenka Bilović, koja je uz dirljive popratne riječi predala novom natpastiru krasnu kitu cvijeća, na čemu se biskup zahvalio djevojčici i njezinim drugaricama.

Tada je biskup u pluvijalu i mitri pod nebom praćen klerom i društvima krenuo kroz grad u stolnu crkvu.

Kad je stupio u grad, građanstvo, koje se skupilo dalje od obale, burno je pozdravilo svog biskupa. Kroz čitav put po gradskim ulicama građanstvo je pravilo špalir i pozdravljalo novoga biskupa.

Osobito su krasno bili iskićeni "Ožegovićianum", sjemenište i prostorije društva "Uskok".

Rim. 4. ožujka 1997. umro je u Rimu i pokopan na groblju Campo Veranu u grobnici Hrvatskog zavoda sv. Jeronima. O mons. dr. Josipu Buriću pisao je mons. dr. Mile Bogović u *Senjskom zborniku*, 24, 1997, 289-291.

Pozdrav svećenstva

Tada je biskup u pratnji klera, vjerničkih društava i predstavnika vlasti stupio u katedralu. Tu ga je pozdravio kapitularni vikar prepošt senjskog kaptola msgr. Vidas ovim govorom:

Preuzvišeni gospodine biskupe!

Na ulazu u stolnu crkvu prastare senjske biskupije evo nakon kratkoga vremena iza smrti neprežaljenoga biskupa Dra. Ivana Starčevića, kojemu je Vaša Preuzvišenost bila ličnim tajnikom, pozdravljam Vas u ime stolnog kaptola Senjskoga Modruškoga i sveukupnog svećenstva obiju biskupija i kao našem novomu biskupu i nadpastiru kličem: Blagosloven koji dolaziš u ime Gospodnje kao zalag ljubavi i mira. Ako se je ikada providnost Božja pokazala u imenovanju biskupa Senjskog i Modruškoga očitom, to se je zaista pokazala na Vama.

Mlad, poletan, radin, pobožan - tajnik biskupov pred pola godine, a sada evo Božjom Providnošću i milošću svete Stolice, postali ste našim biskupom, natpastirom, učiteljem i vođom.

Pun duha Božjega služili ste na svim mjestima i položajima u našim biskupijama kroz 14 godina svoga službovanja i svagdje ostavili najbolje uspomene pravoga sluge Božjega zato i nije čudo da Vas je Providnost Božja odabrala našim biskupom. Jer osjećate u sebi mladost i jeste mlad godinama postavili ste sve pouzdanje u Boga u radu za čast i slavu Božju, širenje svete katoličke vjere za spas duša i dobrobit obih naših biskupija. Pun samosvijesti preuzimate na sebe i veliku dužnost a i teret koji sami po sebi ne bi mogli nositi. Zato ste se oslonili i uprli na najveći i najmoćniji slôn Boga svoga, uzimajući u svoj biskupski grb za devizu geslo: "Dominus adjutor meus - Gospodin pomoćnik moj". Imadete obnovljenu katedralu, podignuto i uspostavljeno bogoslovno sjemenište, pa će tako Vaša Preuzvišenost mnogo lakše nastaviti posao Kat. Akcije i rad na čast i slavu Božju. Potrebe su velike, zapreke i nespোরazumljenja mnoga, pogibelji, kako kaže sv. Pavao izvana i iznutra s lijeva i desna, ali će Vaša preuz. uvijek imati pred očima onu: Kad je Bog s menom, tko će protiv mene; Bog je Pomoćnik moj. K tomu imadete u pomoć i zaštitnicu stolne crkve prebl. Djevicu Mariju na nebo uzetu Majku Božju Vašu, koju ste od djetinjstva naučili štovati imadete zaštitnika senjske Biskupije sv. Jurja i modruške biskupije sv. Marka te i oni će Vas štititi i zagovarati tako da ćete moći u poniznosti i molitvi svladati sve poteškoće, neprijatelje odbiti. Napokon će Vašoj Preuzvišenosti biti na pomoć svojim dugogodišnjim iskustvom, zborom i tvorom te savjetom Vam odani stolni kaptol Senjski i Modruški, koji su radosno primili Vaše imenovanje i koji Vas sada uvađa u svoju, a sada i našu stolnu crkvu! Preuzv. gospodine biskupe: "Dobro nam došao".

Biskup u svojoj katedrali

Biskup se srdačno zahvaljuje na lijepim pozdravima i krasnim željama kapitularnog vikara, kad prvi put stupa u katedralu, majku svih crkvi u biskupiji. Providnost Božja postavila ga je na ovo mjesto i on svijestan svojih slabosti primio se biskupskog tereta, jer se uzda u Gospodina i jer se sav predaje Njemu, da mu bude pomoćnik. Zna što ga čeka. Teška je biskupska služba. Dolazi da moli, radi i trpi. Molitva je potrebna svakome, u prvom redu onome, koji je postavljen na ovako teško mjesto. Kao natpastir prednjačit će molitvama. Došao je da radi, da spasava povjerene mu duše. Zna da mora nositi križ i svijestan ga je, ali ga tješe riječi Spasiteljeve, da je njegov jaram sladak a breme lagano. Pored pomoći Božje najviše ga tješi, što će uz sebe imati ovako vrijedne kaptole kao i svećenstvo, koje će mu olakšati teško breme službe. Članovi njegova klera odlikuju se velikim krepostima i sposobnostima i oni su mu sigurno jamstvo da će u svojoj službi imati njihovu pomoć. Ovom prilikom dužan je zahvaliti se kaptolima za upravu biskupije za vrijeme sedisvakancije a napose prepoštu msgru Vidasu. Osobito se zahvaljuje senjskom kaptolu za obnovu katedrale. Pok. biskup Starčević nije dospio zahvaliti se na tom djelu. Kod svog ulaska u obnovljenu katedralu zahvaljuje se prepoštu Vidasu za njegovu materijalnu pomoć i ulaganje truda za obnovu katedrale. Ponovo se svima zahvaljuje i preporučuje njihovim molitvama, da mu gospodin dade snage, da upravlja ovim biskupijama pod geslom: Gospodin je moj pomoćnik i da kao biskup sve preporodi u Kristu!

Tada su prošireni katedralni zbor i orkestar glazbenoga društva zapjevali "Evo svećenik veliki", kompoziciju maestra Ivice Krmpotića u čast novom biskupu. G. Krmpotić je sam dirigirao sa zborom. Na orguljama je pratio kapelnik Stolne crkve g. Vinko Medved.

Tada je novi biskup podijelio u katedrali vjernicima svoj prvi biskupski blagoslov.

Nakon toga biskup je otpraćen od klera u biskupiju burno pozdravljen od građanstva s poklicima: Živio hrvatski biskup!

Poklon klera

Tada mu je prepošt msgr. Vidas predveo kler i izrazio mu osjećaje odanosti, vjernosti i poslušnosti. Obećaje mu svu pomoć, kler će se moliti za novoga biskupa, u prvom redu da mu Bog podijeli dugo zdravlje, da dugo bude biskup i da doživi godine blagopokojnog biskupa Ježića (88 godina).

Biskup se zahvaljuje kaptolima i svećenstvu na lijepim željama. Bez Vas, kaže on, ne mogu ništa, s vama sam tijesno povezan, samo zajednički s klerom mogu uspješno vršiti svoju tešku službu. Svijestan je, da će s ovakvim klerom,

koje ima za nj puno ljubavi moći raditi i da će od njega dobivati snage za ustrajnost u radu. Preporučuje se u molitve njegove, moli suradnju i poštovanje, a on svom kleru želi božji blagoslov i svaki boljitak.

Tad je biskup primao predstavnike gradskih i državnih vlasti te gradskih institucija. U ime hrvatskog kulturnog društva "Napredak" poklonio se biskupu tajnik g. Većeslav Zrnc, u ime Katoličke đачke lige i Domagojskog tajništva g. Pavao Tijan, u ime Hrv. kat. Seniorata dr Matulić, u ime Križara Ivan Ostreman i Mladen Maričić.

Narod svome biskupu

U to vrijeme skupilo se pred dvorom građanstvo, koje je burno klicalo svom mladom biskupu, koji je izašao na balkon. Tada je u ime građanstva pozdravio biskupa bivši direktor gimnazije g. Božo K a t a l i n i ć, kandidat na listi dra. Mačeka. Predstavnik senjskog građanstva održao je krasan govor, u kojem je kazao, da je glavni uzrok današnje društvene krize u napuštanju Kristovih načela, u ljudskoj nazasitnosti i egoizmu. Naglašava zasluge Crkve za narodni boljitak i osobito ističe patriotski rad senjskog klera.

Senjski su građani sretni što je izbor pao na preuz. g. dra Burića. Njegova skromnost i krepost su ga izdigle i upozorile na nj njegove poglavare. Ako hoće uzore, ima ih u svom hrvatskom metropoliti preuzv. g. dru Baueru (Burni poklici hrvatskom metropoliti). Hrvati, naglašava, nijesu nikakvi revolucionari. Oni hoće samo istinu i pravdu. Njegovi vjernici siromašan su svijet. Senjani su potomci pravih onih Uskoka, a ne kojekakvih uskoka. Taj siromašni puk, "glebae adscriptus" hoće rada da zasluži malo palente i malo slobode. Ta sirotinja, to je ona nepresušna snaga narodna, nju nitko ne može premjestiti ni penzionirati.

Dok je s nama episkopat i naš senjski biskup, ne ćemo propasti, zaključuje direktor Katalinić i kliče episkopatu, dru Baueru i dru Buriću.

Nadbiskup Stepinac u Senju

U to je oko 7 sati stigao autom iz Zagreba preuzv. g. dr. Stepinac u pratnji svoga tajnika dra Šepera te preč. gg. dra Frana Biničkoga i don Kerubina Šegvića. Uz burne ovacije ulaze u biskupiju srdačno pozdravljeni od sakupljenog građanstva.

Tada je prošireni zbor katedrale pod vodstvom maestra Krmpotića otpjevao biskupu u čast Adamovićeve "Pastiru".

Biskup dr Burić burno pozdravljen zahvalio se građanstvu na spontanim izrazima odanosti u času, kad prvi puta ulazi u Senj kao biskup. To nije namjenjeno samo njegovoj osobi, to u prvom redu ide biskupsku čast, biskupiji.

Sl. 7. Nadbiskup Stepinac među pukom na rivi 27. VII. 1935. (slika s izložbe)

U tome vidi crtu religioznosti Senja i njihovo poštivanje crkvenog autoriteta, taj znak duboke vjere veseli ga i tješi. Naš narod posvema je vezan s katoličkom crkvom, ona ga je i uvela u kolo kulturnih naroda, sačuvala mu je narodnost. Zato se on pod geslom Za Krst časni i slobodu zlatnu borio i ginuo kroz vijekove i služio zapadu na obranu. Ta vjera uvijek je bila duboka u srcu Senjana. Želi i nastojat će, da Senj bude opet ono, što je bio u svojoj slavnoj povijesti i da svima prednjači u vjeri. Moli građane da u ovim teškim vremenima ne klonu, već da uprave svoje poglede prema nebu, otkuda će doći pomoć. Neka ovako nastave i neka se kao potomci slavni Uskoka istaknu svojom vjerom i svojim nastupom čita-voj biskupiji.

Zahvala nadbiskupa-koadjutora

Tada se pojavio izazvan burnim ovacijama preuzv. g. dr. Stepinac. On je rekao: Doveo sam vam novog biskupa, mog školskog druga, pa se nadam, da ćete s njim biti sretni i zadovoljni.

Građanstvo je aklamiralo biskupe te starinu dra Frana Biničkoga. Na odlasku je građanstvo zapjevalo "Lijepu našu" i razišlo se. Sve do kasno u noć bile su manifestacije novom biskupu i nadbiskupu-koadjutoru.

Dolazak naroda iz okolice

Jučer u nedjelju stiglo je ranim jutrom mnoštvo vjernika iz svih krajeva prostrane biskupije. Iza osam sati doveo je parobrod Jadranske plovidbe "Plav" preko 500 izletnika sa Sušaka i ostalog Hrvatskog Primorja. S parobrodom "Topola" došlo je sa Raba i otoka Krka preko 100 osoba. Tim parobrodom prispio je i krčki biskup preuzv. g. dr. Srebrnić. Osim toga stigao je sa Sušaka banski savjetnik g. Juraj Kučić kao zastupnik banovine te vršilac dužnosti gradskog načelnika g. Kolacio. Iz Kraljevice došao je načelnik Hanibal Kapone a kao predstavnik građanstva Kraljevice te katoličkih organizacija na Sušaku dr. Oskar Turina. Iz svih mjesta biskupije stigle su velike deputacije građanstva. Trsatski samostan je zastupao O. Sidonije a iz Crikvenice je došao O. Rade kao zastupnik provincijala provincije sv. Jeronima, zatim O. Marijan Stašić. Iz Karlovca je došao O. Duka Bencetić kao zastupnik provincijala provincije sv. Ćirila i Metodija. Kod dolaska izletnika sa Sušaka priređene su rodoljubne manifestacije.

Čin instalacije

U devet sati krenuo je iz biskupije episkopat, kojemu je građanstvo pred crkvom burno klicalo. Novog biskupa uveo je u stolnu crkvu kaptol i čitav kler. Presvij. g. Vidas pružio je biskupu sv. vodu. Prije pontifikala pročitao je presvij. g. dr. Lončarić papinske bule na latinskom i hrvatskom jeziku o imenovanju i instalaciji novog biskupa a zatim je biskup pred nadbiskupom koadjutorom preuzv. g. drom Stepincem kao zastupnikom hrvatskog metropolite položio ispovijest vjere. Iza toga je sjeo na svoj tron, a tada su k njemu pristupili kaptol i kler biskupija i ljubili mu biskupski prsten.

Prva biskupska propovijed

Iza poklonstva uspeo se biskup na propovijedaonicu i pred prepunom velikom crkvom održao prvu svoju biskupsku propovijed.

Preuzv. g. biskup pošto je komemorirao svog predšasnika pok. dra Starčevića i istaknuo njegove zasluge, iznio je vjernicima najvažniji problem današnjice, svjetsku krizu. Njezin je temeljni uzrok u otpadu od Boga, tom najvećem grijehu modernog doba. Budući da je čovjek stvoren za Boga, otpad od Njega rađa u čovječjoj duši procesom propadanja. Prvi je otpad od Boga grijeh Adamov i da se taj popravi, moralo je doći Otkupljenje po Kristu, koji je put, istina i život. Krist djeluje i živi preko svoje Crkve. Duša će modernog čovjeka ozdraviti, ako se vrati Kristu i Crkvi. Konačno se biskup preporučuje u molitve svojih vjernika.

Iza ove pobudne i duboke propovijedi slijedio je svečani biskupov pontifikal, preko kojeg je podijelio biskup papinski blagoslov.

Za vrijeme funkcija u crkvi pjevao je prošireni katedralni zbor s orkestrom Glazbenog društva. Kad je biskup ulazio u crkvu, pjevan je "Evo svećenik veliki" od maestra Krmpotića, zatim je pjevana misa od Griesbachera, a za vrijeme offertorija otpjevao je g. Krmpotić (tenor solo) u pratnji zbora svoju kompoziciju "O blaga, o mila". Iza pričesti pjevano je "Raduj se Bogu" od Rudolfa Wegnera. Svi su komadi izvedeni umjetnički i precizno.

Nakon pontifikala biskupi su krenuli u dvor uz burne ovacije.

U 1 sat popodne bio je u biskupskom dvoru svečani ručak, na koji su bili pozvani biskupi, predstavnici kaptola, predstavnici državnih i gradskih vlasti te sav kler koji je došao na proslavu. Budući da svi uzvanici nisu mogli stati u velikoj dvorani u prvom katu, bili su neki smješteni u prizemlju.

Značajne riječi nadbiskupa Stepinca

Domaćina preuz. g. dr. Burića nazdravio je sv. Ocu papi i Nj. V Kralju Petru II. Zatim je koadjutor preuzv. g. dr. Stepinac održao ovaj značajni govor:

Preuzvišeni gospodine biskupe!

*Tristitia vestra convertatur in gaudium,*¹⁵ rekao je jednom Spasitelj svojim apostolima. Njegova riječ ispunila se je danas na vašim dragim vjernicima, koji teško ožalošćeni nad smrću dobrog biskupa Starčevića kliču danas od veselja, što su dobili novoga vrijednoga pastira.

No za Vas *tristitia*¹⁶ ne svršava nego počinje, jer današnjim danom počinje Vaš križni put, kojim slaba ljudska narav nerado ide. Kad velim da počinje Vaš križni put mislim, da se ne varam. Jer kudagod se okrenete poteškoće neće izostati. Starodrevna senjska dijeceza osiromašena je do skrajnosti. Kakav je to križ za biskupa naći sredstva za uzdržavanje sjemeništa, raznih crkvenih institucija, siromašnih i nemoćnih svećenika.

Političke prilike jedva da su gdje na svijetu danas sređene, a sigurno ni u našoj državi. Koliko kraj toga trpi Crkva to znadu svi, pa Vi kao senjski biskup ne ćete također moći izbjeći tome križu. Katolički kler dnevno se ocrnjuje kao da je protivnik *o v e d r ž a v e*, pa se ne bih čudio da i Vas usprkos Vašeg visokog položaja ubroje među takove. Ne bih se čudio ni tome, da Vam se pripreme koji put najveće neugodnosti, kad sam već jučer bio svjedokom jedne stvari, koja ne baca najljepše svijetlo na interne prilike domovine naše. Mnogo se toga događa a da se pri tom nimalo ne misli što je zapravo zakon. Zaboravilo se danas, da nešto ako se hoće nazvati zakon mora imati tri nužna svojstva t. j. *lex mora biti iusta, possibilis, utilis.*¹⁷

¹⁵ Iv 16, 20: "Žalost će se vaša okrenuti u radost."

¹⁶ Žalost.

¹⁷ Pravedan, moguć, koristan.

Fali li mu jedno od tih triju bitnih svojstava nije više zakon nego ili bezumnost ili bezakonje, pod kojim moraju da strahuju podložnici, vjernici, a ne jednom s njima i njihivi duhovni pastiri.

Držim, da Vas neće izbjeći ni taj križ. No ja sam uvjeren, da ćete Vi znati s indignacijom odbiti od sebe podvale, da ste protivnik ove države, kao što su učinili i drugi biskupi naše domovine. Ali uvjeren sam i u to, da ćete kao katolički biskup znati i htjeti dignuti svoj glas protiv nepravda i nasilja.

Neću da duljim o drugim križevima koji Vas neminovno čekaju. Želim, da Vas na Vašem biskupskom križnom putu prati fides interpida, spes firma, caritas ardens.¹⁸ Fides interpida da ne uzmaknete pred nijednom silom u obrani pravde i istine kako je uči sv. Mati Crkva. Spes firma da ne klonete ni onda, kad se čini da je lađa već potonula. Caritas ardens, koja mora obuhvatiti na samo one, koji Vas ljube ili budu ljubili nego i one koji Vas mrze ili budu mrzili. Ad multos annos! Neka Vaš pontifikat bude prije svega na radost sv. Crkvi katoličkoj. Neka Vaš pontifikat pripomogne k tome, da ova naša država bude počivala na pravdi i bude sretna. Justitia je naime funtimentum regnorum, pa zato i nije čudo ako država sagrađena na nepravdi stvara revolucionare, a bazirana na pravdi i istini kako je uči sv. Crkva katolička stvara sretno i zadovoljne građane.

Neka Vaš pontifikat bude na spasenje vječno sviju vaših vjernika. A neka bude i na ponos dragoga nam hrvatskog naroda iz kojega smo obojica nikli, a koji je upirao i upire s pravom oči u svoje biskupe i u radosti i u žalosti.

Ad multos, quam plurimos et quam felicissimos annos.¹⁹

Pozdrav krčkog biskupa

Zatim je preuzv. g. dr. Srebrnić nazdravio mladom biskupu kao svom najbližem susjedu i najboljem prijatelju. Naše dvije biskupije veli on, dijelovi su kraljevstva Božjega, u njima su iste prilike. Zato je potrebna njihova uska suradnja. Potiče novog biskupa na neustrašivost, jer će u borbi za Krista biti nepobjediv.

U ime bana nazdravlja novom biskupu banski savjetnik g. Juraj Kučić. U ime kaptola senjskog i modruškog nazdravio je biskupa msgr. Vidas.

Preuzv. g. dr. Burić zahvaljuje se svojem konsekratoru a g. Kučiću preporučuje pasivni kraj senjske biskupije. Zatim pozdravlja delegaciju Kraljevičana i preporučuje Kraljevici, neka čuva kršćanske tradicije. U ime Sušaka pozdravlja ga vršilac dužnosti načelnika g. Kolacio. Njemu se zahvaljuje biskup i ističe vjerske potrebe Sušaka kao najvećeg katoličkog mjesta senjske biskupije.

¹⁸ Vjera neustrašiva, nada čvrsta, ljubav žarka.

¹⁹ Na mnoga, što viša i što sretnija ljeta.

Sl. 8. Mladi Senjani slikali su se posebno s nadbiskupom A. Stepincem u nadbiskupskom vrtu za vrijeme križarskog tečaja 1943. S lijeva na desno: bogoslov Vladimir Kulišak, nestao na povlačenju 1945., nadbiskup Stepinac, bogoslov Ante Kosina, gimnazijalac Milan Moguš. (slika s izložbe)

Zatim nazdravljaju biskupa dr. Binički kao bivši profesor njegov i g. Đuka Bencetić kao zastupnik provincijala i kao stariješina kuće, u kojoj je dr. Burić kao kateheta stanovao. Obojici se biskup zahvaljuje.

Zatim ga pozdravlja dr. Turina u ime katoličkog i hrvatskog građanstva Kraljevice i organiziranih katolika Sušaka, te predsjednik općine u Kraljevici g. Kaponi.

Tada su novi biskup i koadjutor pozdravili donji stol, u ime kojeg ih je vatreno pozdravio kanonik preč. g. Glažar. Ujedno preč. g. Glažar isporučuje osjećaje poštovanja preuzv. g. dru Baueru, na čemu se zahvaljuju najprije koadjutor a onda novi biskup.

Kod gornjega stola nazdravio je hrvatskog metropolitu presvij. g. dr. Lončarić. Preuzv. g. dr. Stepinac vraća se u Zagreb u ponedjeljak na večer.

Osnovni životopis kardinala Alojzija Stepinca

8. svibnja 1898.: Alojzije Stepinac rođen u Brezariću, župa Krašić, udaljena od Zagreba oko 50 km. Hrvatska je tada bila u sastavu Austro-Ugarske Monarhije.

Ljeto 1916.: Nakon pohađanja srednje škole u Zagrebu pozvan je u Prvi svjetski rat, na talijansku frontu. Biva zatvoren. Zatim se javlja kao dobrovoljac te je poslan u Solun.

Proljeće 1919.: Vraća se u Krašić i posvećuje se seoskom gospodarstvu. To je doba njegova velikoga izbora. Upisuje se na sveučilište i zaručuje (1923.), ali oba su iskustva kratkotrajna.

Srpanj 1924.: Odlučuje postati svećenik.

28. listopada 1924.: Ulazi u Papinski zavod *Germanicum-Hungaricum* u Rimu. Pohađa 7 godina Papinsko sveučilište Gregorianu.

26. listopada 1930.: Na svetkovinu Krista Kralja u Rimu je zaređen za svećenika. S njim je također zaređen Franjo Šeper (rođen 1905.) koji 5. ožujka 1960. postaje njegov nasljednik na stolici zagrebačkih nadbiskupa. Prvoga studenoga slavi mladu misu u bazilici Sveta Marija Velika.

19. srpnja 1931.: Slavi mladu misu u Krašiću.

1. listopada 1931.: Imenovan je nadbiskupskim ceremonijarom.

24. prosinca 1931.: Osniva *Caritas* zagrebačke nadbiskupije.

Sl. 9. Prigodom obljetnice smrti kardinala Alojzija Stepinca velečasni Ante Kosina služi sv. misu na svojoj misiji u Njemačkoj (slika s izložbe)

28. *svibnja 1934.*: Pio XI. imenuje ga zagrebačkim nadbiskupom koadjutorom s pravom nasljedstva nadbiskupa Antuna Bauera. Njegovo je biskupsko geslo: "In te, Domine, speravi", "U te se, Gospodine, uzdam".

24. *lipnja 1934.*: Zaređen za biskupa. Odmah započinje s vrlo napornom djelatnošću: posjećuje brojne župe i pokreće tradicionalna hodočašća u svetište Majke Božje Marije Bistričke.

Srpanj 1937.: Hodočasti u Svetu Zemlju.

7. *prosinca 1937.*: Umire nadbiskup Bauer i Stepinac postaje zagrebačkim nadbiskupom. Neumorno se posvećuje obrani ljudskih prava najprije u Kraljevini Jugoslaviji, a zatim posebno u vrijeme Drugoga svjetskog rata, u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. U danima nacističke okupacije ne boji se javno i hrabro braniti prava svih progonjenih: Srba, Židova, Cigana i Hrvata.

17. *svibnja 1945.*: Prvo uhićenje nadbiskupa Stepinca, devet dana nakon dolaska komunista na vlast. Oslobođen je 3. lipnja.

4. *lipnja 1945.*: Stepinčev susret s Titom.

22. *rujna 1945.*: Zajedničko pastirsko pismo hrvatskih biskupa kojim se prokazuju komunistička nasilja.

4. *studenoga 1945.*: Atentat na Stepinca u Zaprešiću. Prisiljen je obustaviti pastoralne pohode izvan Zagreba.

18. *rujna 1946.*: Ujutro u 5,30 uhićen u nadbiskupskom dvoru dok se je pripravljaao slaviti misu.

30. *rujna 1946.*: Započinje sramotno suđenje.

3. *listopada 1946.*: Dan smirenoga i održitoga Stepinčeva govora na suđenju. Istoga dana nakon 52 godine Papa će ga proglasiti blaženim.

11. *listopada 1946.*: Čitanje sudske presude kojom je osuđen na kaznu lišenja slobode u trajanju od 16 godina te na gubitak političkih i građanskih prava u trajanju od 5 godina.

19. *listopada 1946.*: Ulazi u zatvor u Lepoglavi.²⁰

5. *prosinca 1951.*: Premješten je iz zatvora na župni dvor u Krašić, gdje će ostati zatočen sve do smrti.

25. *rujna 1952.*: Dokumentom "Non licet" biskupi zabranjuju upisivanje u "svećenička staleška društva" koja su komunisti podmuklo izmislili u pokušaju da razore crkveno jedinstvo.

12. *siječnja 1953.*: Pio XII. objavljuje njegovo imenovanje za kardinala.

10. *veljače 1960.*: Umire u Krašiću.

13. *veljače 1960.*: Sprovod u zagrebačkoj katedrali, gdje je pokopan.

²⁰ U Lepoglavi je izdržavao kaznu i gospodin Slavko Radičević, koji je rođen 1. travnja 1924. u Sv. Jurju kod Senja. U svojoj knjizi *Robijaševi zapisi* opisuje susret s nadbiskupom Stepincem pod naslovom "Susret dvojice robijaša".

17. veljače 1960.: Papa Ivan XXIII. izriče potresne riječi u bazilici sv. Petra za vrijeme mise zadušnice.

4. prosinca 1980.: Započinje proces za proglašenje svetim. Prvi je korak 14. studenoga 1969. učinio mons. Franjo Kuharić, apostolski upravitelj zagrebačke nadbiskupije. Posebnu molbu za proglašenje svetim predala su Papi 17. veljače 1979. dva Stepinčeva nasljednika: kardinal Franjo Šeper, tada predstojnik Kongregacije za nauk vjere, i mons. Kuharić, nadbiskup zagrebački.

14. veljače 1992.: Hrvatski sabor poništava presudu protiv Stepinca.

10. rujna 1994.: Prigodom prvog pohoda Zagrebu papa Ivan Pavao II. moli na Stepinčevu grobu. Papine riječi u spomen hrabrome kardinalu praćene su dugim pljeskom.

3. srpnja 1998.: U Vatikanu, u Papinoj nazočnosti, čita se dekret Kongregacije za proglašenje svetih o Stepinčevu mučeništvu.

3. listopada 1998.: U svetištu Majke Božje Bistričke, papa Ivan Pavao II. za vrijeme drugoga pastirskog pohoda Hrvatskoj proglašava ga blaženim.

Zaključak

U Sakralnoj baštini Senj otvorena je izložba domaće i inozemne literature o kardinalu Alojziju Stepincu pod nazivom "Svjetionik u našem gradu" (28. 7. 2000. - 31. 12. 2000.) autorice Milene Rogić. Izložba je ostvarena zahvaljujući donaciji velečasnog Ante Kosine Senjanina.

U ovom radu prikazana je izložbena građa koja se odnosi na posjete zagrebačkoga nadbiskupa Alojzija Stepinca Senju.

Prvi posjet dobio je 27. studenoga 1934. povodom smrti senjskog biskupa dr. Ivana Starčevića. Tekst iz onodobnoga katoličkog dnevnika *Hrvatska straža* objavljen 27. studenoga 1934. pod naslovom "Biskup dr. Ivan Starčević†" zorno prikazuje lik pokojnog biskupa Starčevića, njegov život i rad te veliku tugu njegovih sugrađana zbog gubitka dragog biskupa. Na kraju teksta je napomena da će pogreb predvoditi zagrebački nadbiskup koadjutor dr. Alojzije Stepinac.

Drugi boravak uslijedio je pri ustoličenju senjskog biskupa dr. Viktora Burića 28. srpnja 1935. U tekstu objavljenom u *Hrvatskoj straži* 30. srpnja 1935. pod naslovom "Ustoličenje biskupa Burića" donesen je opširan prikaz ustoličenja biskupa Burića. Posebnu pozornost zauzimaju podnaslovi "Nadbiskup Stepinac u Senju" i "Značajne riječi nadbiskupa Stepinca".

Uz te tekstove donose se kratki životopisi biskupa Starčevića i Burića i na kraju kardinala Stepinca.

Do ostvarenja ove izložbe došlo je zahvaljujući velikoj ljubavi velečasnog Ante Kosine prema životu blaženog Alojzija Stepinca. Još jednom mu i ovim putem od srca zahvaljujemo što je svu skupljenu literaturu o kardinalu Stepincu poklonio svom rodnom gradu Senju, tj. Sakralnoj baštini Senj.

Literatura

BAS, *Službeni vjesnik biskupije* 1934, 1935, 1955, 1960.

O. A. BENIGAR, *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, II. popravljeno i prošireno izdanje, Zagreb, 1993.

Mile BOGOVIĆ, *Povijest visokoškolske izobrazbe u Biskupijama senjskoj i modruškoj ili krbavskoj do 1940. godine*, Senj, 1999.

Mile BOGOVIĆ, *Zlatna misa Ante Kosine, Zvona*, 9, 1998, str. 5.

Hrvatska straža, god. 6, Zagreb, utorak 27. studenoga 1934. g. 271, Biskup dr Ivan Starčević, str. 1-2.

Hrvatska straža, god. 7, Zagreb, utorak 30. srpnja 1935, br. 173, Ustoličenje biskupa Burića, Senj i Hrvatsko primorje srdačno su pozdravili novoga natpastira starodrevnih biskupija – Značajni govori – Riječ nadbiskupa Stepinca, str. 1-2

Giampaolo MATTEI, Kardinal Alojzije Stepinac, Junački život u svjedočenju onih koji su s njim bili žrtve progona u komunističkoj Jugoslaviji, *Glas koncila*, Zagreb, 2000.

Slavko RADIČEVIĆ, *Robijaševi zapisi*, Rijeka, 1999.

SELIGER ALOJZIJE STEPINAC UND DIE STADT SENJ

Z u s a m m e n f a s s u n g

In "Sakraler Erbe" hat vom 28. 7. 2000 bis zum 31. 12. 2000 die Ausstellung der heimischen und ausländischen Literatur stattgefunden unter dem Titel "Leuchtturm in unserer Stadt". Die Ausstellung realisierte Milena Rogić dankend der Donation des Priesters Ante Kosina Senjanin. Auf die Bitte der Redaktion des *Senjski Zbornik* hin, beschreibt die Autorin in diesem Artikel das Ausstellungsmaterial der drei Besuche des seligen Zagreber Erzbischofs Alojzije Stepinac. Der erste Besuch fand am 27. November 1934 statt, anlässlich des Todes des Senjer Bischofs Dr. Ivan Starčević. Der am 27. November veröffentlichte Text aus der damaligen Zeitschrift *Hrvatska straža*, trägt den Titel "Bischof Dr. Ivan Starčević" und ist eine anschauliche Darstellung der Gestalt des verstorbenen Bischofs Ivan Starčević, seines Lebens und Werkes und großen Trauers seiner Mitbürger wegen des schmerzlichen Verlustes des beliebten Bischofs. Am Ende des Textes steht die Anmerkung, dass der Zagreber Erzbischof-Koadjutor Alojzije Stepinac die Begrabung anführen wird. Der zweite Besuch von Alojzije Stepinac erfolgte anlässlich der Installation des Senjer Bischofs Viktor Burić. In einem in *Hrvatska Straža* (28. Juli 1935) veröffentlichten Text unter dem Titel "Die Installation des Bischofs Viktor Burić" wurde eine ausführliche Darstellung dieses Geschehnisses gegeben. Besondere Aufmerksamkeit ziehen die Untertitel an: "Erzbischof Stepinac in Senj" und "Bedeutende Worte des Erzbischofs Alojzije Stepinac". Am Ende des Artikels werden kurze Biographien der Bischöfe Ivan Starčević und Viktor Burić und des Kardinals Alojzije Stepinac gegeben.

BEATIFIED ALOJZIJE STEPINAC AND THE CITY OF SENJ

S u m m a r y

In the Sacral Patrimonium Senj was opened the exposition of the national and foreign literature on Cardinal Alojzije Stepinac named the "Lighthouse in our City" and under the authorship of Milena Rogić (28.07.2000. - 31.12.2000.). The exposition was realized thanks to a donation of the reverend Ante Kosina Senjanin. On request of the Anthology of Senj, this essay deals only with those exhibited materials which refer to the visit of the Zagreb archbishop Alojzije Stepinac to Senj. The first visit took place on the 27th Nov 1934 on the occasion of death of dr. Ivan Starčević, the bishop of Senj. The text from the then catholic diary the CROATIAN GUARD, published on the 27th Nov 1934, entitled "The Bishop dr. Ivan Starčević" clearly displays the figure of the deceased bishop, his life and work and also a deep sorrow of his fellow-citizens for the loss of their beloved bishop. At the end of the text there is a note saying that the funeral rites will be led by the Zagreb archbishop coadjutor dr. Alojzije Stepinac. The second arrival took place on the 28th July 1935 when dr. Viktor Burić was inaugurated the bishop of Senj. In the text, entitled "Inauguration of Bishop Burić", published in the CROATIAN GUARD on the 30th July 1935, the ceremony of the inauguration of bishop Burić was described in details. The special attention was paid to the two subtitles, the Archbishop Stepinac at Senj and the Important Words of the Archbishop Stepinac. Beside these two themes, there are also the short biographies of bishops Starčević and Burić and Cardinal Stepinac at the end.